

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3748

av **Christina Höj Larsen m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2016/17:191 Tydligare befogenheter för polisen när beslut om avvisning eller utvisning verkställs

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) såvitt avser 10 kap. 2 §.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att det införs en möjlighet att överklaga beslut om omhändertagande för att verkställa en avvisning eller utvisning i utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att det vid lämplighetsbedömningen även ska tas hänsyn till vilka risker det kan innebära för den omhändertagne att med tvång föras till sin hemlandsambassad eller beskickning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I propositionen föreslås bl.a. ett tydligare lagstöd för Polismyndighetens och Säkerhetspolisens möjligheter att använda tvångsåtgärder vid verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut, att polisen ska kunna återlämna verkställighetsärenden till Migrationsverket, att Polismyndigheten ska vara ansvarig myndighet för ny verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslut och handläggande myndighet när det gäller förvar i dessa situationer samt att Polismyndigheten ska ha samma förutsättningar som Migrationsverket att ta barn i förvar. Det finns, som konstaterats av Justitieombudsmannen, ett behov av att förtydliga regelverket för polisens befogenheter när beslut om avvisning och utvisning ska verkställas. De åtgärder som huvudsakligen avses omfattas av förslaget är sådana som karaktäriseras av tvångsinslag, varför behovet

av en klar och tydlig reglering är stort då tvångsingripanden endast får ske under rättssäkra och förutsebara former och det måste finnas ett tydligt lagstöd för sådana ingripanden.

Barns bästa ska alltid beaktas och vara vägledande för beslut som rör barn. Enligt barnkonventionens artikel 37 b får inget barn godtyckligt berövas sin frihet. Ett frihetsberövande av ett barn får endast ske i absoluta undantagsfall och för kortast lämpliga tid. Det kan inte motiveras enbart av att barnet är ensamkommande eller har skilts från sina föräldrar, eller av barnets migrationsstatus eller hemvist eller brist på sådan. Vänsterpartiet anser att de skäl som regeringen anger för att motivera statens rätt att ta barn i förvar är ytterst tveksamma. I propositionen motiveras förslaget med att barn på detta sätt på ett bättre sätt kan förberedas för en verkställighet. Att frihetsberövas genom att sättas i förvar förefaller dock inte under någon omständighet kunna ses som något positivt, värdigt eller humant, utan innebär en inskränkning av barnets mänskliga rättigheter.

FN:s barnrättskommitté har identifierat ett antal luckor i skyddet för ensamkommande barn generellt. Kommittén konstaterar att i många länder blir ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna rutinmässigt förvägrade inresa, eller hålls kvar vid gränsen av gränskontroll- eller immigrationstjänstemän. I andra fall får de inresetillstånd men förvägras möjlighet att söka asyl, eller så hanteras deras asylansökningar inte på ett ålders- och könsanpassat sätt. Vänsterpartiet ställer sig liksom remissinstansen Barnombudsmannen frågande till hur barns rätt att söka asyl i landet ska säkerställas om Polismyndigheten ges befogenheter att ta barn i förvar redan vid en yttre gränskontroll.

Vänsterpartiet är mycket positivt inställda till det pågående arbetet med att inkorporera barnkonventionen i svensk lagstiftning. Såväl undertecknandet av barnkonventionen som arbetet med att inkorporera barnkonventionen i svensk lagstiftning är mer än symboliska handlingar. Sverige har på olika punkter fått återkommande kritik av FN:s barnrättskommitté för hur vi följer, eller snarare inte följer, barnkonventionen. Även om lagstiftningen inte är på plats än så torde vårt undertecknande av konventionen samt regeringens avsikt att göra barnkonventionen till lag innebära att regeringen även för en politik som just genomsyras av ett starkt barnperspektiv och hänsyn till barnets bästa. Under det senaste året har regeringen i stället fört en politik som på ett antal områden tvärtom kränker eller inskränker barns mänskliga rättigheter – det har handlat om införandet av de nya asylreglerna, om inskränkningar av LSS och assistanstimmar och att barn fortfarande, trots stark kritik från FN-organ, placeras i häkten och åläggs restriktioner som i princip innebär isolering och avsaknad av mellanmänsklig kontakt. Det aktuella förslaget att öka möjligheterna att placera barn i förvar är således ytterligare ett exempel i raden på saker som går på tvärs med barnkonventionens innehåll och intentioner.

Vänsterpartiet motsätter sig därför att det införs ytterligare en möjlighet för samhället att frihetsberöva barn. De skäl som anförs är inte tillräckliga för att motivera så långtgående inskränkningar av barns rättigheter. Även om det i propositionen anges att användningen av möjligheten att sätta barn i förvar ska tillämpas restriktivt så delar vi remissinstanser som Rädda Barnens farhåga att det finns en stor risk att barn kommer att tas i förvar i ökad utsträckning om förslaget genomförs. Riksdagen bör därför besluta att bestämmelserna i utlänningslagen som rör förutsättningarna för att ta barn i förvar inte utvidgas på det sätt som föreslås i propositionen. Detta bör riksdagen besluta.

Vänsterpartiet har inget att invända i sak mot förslaget att i lag tydliggöra förutsättningarna för omhändertagande vid verkställighet av avvisnings- och utvisningsbeslut. Vi anser dock att det är mycket problematiskt att beslut om omhändertagande inte är överklagbara då ingripande tvångsåtgärder traditionellt sett alltid kan och principiellt sett bör kunna överklagas. Beslut av den här karaktären bör vara överklagbara för att en laglighetsprövning ska kunna komma till stånd. Överklagandemöjligheten har även stor betydelse för hur tillämpningen av den föreslagna möjligheten att kunna omhänderta någon kommer att se ut samt för att säkerställa att denna möjlighet tillämpas på ett rättssäkert sätt. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som innebär att det införs en möjlighet att överklaga beslut om omhändertagande för att verkställa en avvisning eller utvisning i utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I propositionen föreslås också att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska ges möjlighet att vidta tvångsåtgärder för att erhålla nödvändiga handlingar för verkställigheten och utreda identiteten. Förslaget innebär bl.a. att polisen ges rätt att omhänderta en utlänning och utan samtycke föra hen till hens hemlandsambassad eller annan beskickning. Denna möjlighet aktualiserar frågor som rör både avvägningar av lämplighet och möjligheten att upprätthålla sekretess för sådana uppgifter som om de röjs kan innebära att den asylsökande eller någon närstående till denne lider men. Uppgifter som omfattas av sekretess får som huvudregel inte röjas för en utländsk myndighet. Mot bakgrund av att det för många personer, såsom hbtq-personer eller personer som lämnat Kina eller andra repressiva diktaturer och sökt asyl här, kan innebära akut fara om känslig information överförs till hemlandet eller dess representanter måste noggranna överväganden göras innan någon med tvång förs till sitt hemlands ambassad eller motsvarande. Som remissinstansen Justitieombudsmannen framhåller finns det påtagliga svårigheter med att upprätthålla sekretessen i en intervjusituation som polisen inte har någon rådighet över och som sker på ett annat språk än svenska. Till skillnad från lagrådsremissen har regeringen i propositionen utvecklat resonemanget något kring denna problematik, men landar i att sådana åtgärder endast får vidtas om de bedöms lämpliga i meningen att åtgärden förväntas bli verkningsfull, dvs. om det kan antas att den omhändertagne kommer att medverka vid intervjun och att nödvändig information rörande exempelvis identitet kan erhållas. Här kunde en önska att regeringen klargjorde att hänsyn även ska tas till de eventuella risker förfarandet kan innebära för den omhändertagne. Detta innebär inte nödvändigtvis att ändringar behöver göras i offentlighets- och sekretesslagen. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att det vid lämplighetsbedömningen även ska tas hänsyn till vilka risker det kan innebära för den omhändertagne att med tvång föras till sin hemlandsambassad eller beskickning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Christina Höj Larsen (V)

Ulla Andersson (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Ali Esbati (V)

Daniel Riazat (V)

Daniel Sestrajcic (V)